

Sygn. akt VU 4/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant st. sekr. sądowy Cezary Jarocki

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania E. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 23 października 2017 r. sygn. (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje organ rentowy do ustalenia kapitału początkowego E. K. przy zaliczeniu do stażu pracy okresów od 13.09.1986 r. do 31.12.1986 r., od 01.04.1987 r. do 31.10.1987 r. oraz od 01.04.1988 r. do 31.10.1988 r., tak aby wysokość kapitału początkowego wynosiła 72.038,12 zł (siedemdziesiąt dwa tysiące trzydzieści osiem złotych dwanaście groszy).

Sygn. akt VU 4/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 października 2017 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił wysokość kapitału początkowego wnioskodawczyni E. K. na dzień 1 stycznia 1999 roku w kwocie 69 446,52 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresów:

- od dnia 22 maja 1986 roku do dnia 10 września 1986 roku w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem w okresie przekraczającym ustawowy okres,

- od dnia 13 września 1986 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku, od dnia 1 kwietnia 1987 roku do dnia 31 października 1987 roku i od dnia 1 kwietnia 1988 roku do dnia 31 października 1988 roku, ponieważ brak jest danych, czy wnioskodawczyni uzyskiwała wówczas miesięczny dochód wynoszący co najmniej połowę miesięcznego najniższego wynagrodzenia w gospodarce społecznej,

- od dnia 1 stycznia 1987 roku do dnia 31 marca 1987 roku i od dnia 1 listopada 1987 roku do dnia 31 marca 1988 roku, ponieważ wnioskodawczyni przebywała wówczas na urlopie bezpłatnym.

W odwołaniu z dnia 4 grudnia 2017 roku E. K. wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego poprzez uwzględnienie okresów od dnia 13 września 1986 roku do dnia 31 grudnia 1986

roku, od dnia 1 kwietnia 1987 roku do dnia 31 października 1987 roku oraz od dnia 1 kwietnia 1988 roku do dnia 31 października 1988 roku, to jest okresów wykonywania umowy agencyjnej. Ubezpieczona wskazała, że składki na ubezpieczenie społeczne były opłacane w pełnej wysokości.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS wskazał, że w aktach sprawy brak jest jakichkolwiek dowodów na okoliczność dochodu osiąganego z tytułu wykonywania umowy agencyjnej.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

Wnioskodawczyni E. K. w dniu 27 września 2017 roku złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

(dowód: wniosek o emeryturę, k. 1 – 3 akt emerytalnych)

W okresach od dnia 13 września 1986 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku, od dnia 1 kwietnia 1987 roku do dnia 31 października 1987 roku i od dnia 1 kwietnia 1988 roku do dnia 31 października 1988 roku ubezpieczona była zatrudniona w Spółdzielni (...) w R. na stanowisku ajenta. W okresach od dnia 1 stycznia 1987 roku do dnia 31 marca 1987 roku i od dnia 1 listopada 1987 roku do dnia 31 marca 1988 roku wnioskodawczyni korzystała z urlopu bezpłatnego.

W okresie zatrudnienia ubezpieczona pracowała na podstawie umowy agencyjnej w punkcie sprzedaży lodów i gofrów w R.. Wnioskodawczyni korzystała z urlopów bezpłatnych, ponieważ w okresach zimowych nie było popytu na lody i desery. Pracowała co najmniej 8 godzin dziennie, w godzinach od 8:00 do 20:00. Ubezpieczona sama kupowała artykuły niezbędne do przygotowywania lodów i deserów. Działalność wykonywała w lokalu należącym do jej kuzynki. Uzyskiwała wynagrodzenie w kwocie zryczałtowanej. Wysokość pensji była zróżnicowana, ale zawsze przekraczała kwotę obowiązującego minimalnego wynagrodzenia. Wnioskodawczyni samodzielnie obliczała wysokość podatku dochodowego i odprowadzała należną kwotę do właściwego urzędu skarbowego. Składka na ubezpieczenia społeczne była opłacana w części przez wnioskodawczynię, a w części przez jej pracodawcę w kwocie podstawy wymiaru składek obowiązujących według przepisów ZUS.

(dowód: świadectwo pracy z dnia 18 września 1991 roku, k. 8 akt emerytalnych, zeznania wnioskodawczyni, nagranie od minuty 1:30 do minuty 10:12 w związku z nagraniem od minuty 10:19 do minuty 12:15, k. 19-19v akt sprawy)

Zaskarżoną decyzją z dnia 23 października 2017 roku organ rentowy ponownie ustalił kapitał początkowy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 69 446,52 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął:

- podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 594,09 zł, uzyskaną przez pomnożenie przez kwotę bazową współczynnika 48,66 % wyliczonego z lat 1988, 1990 – 1998,
- okresy składkowe wynoszące 12 lat, 10 miesięcy i 10 dni oraz okresy nieskładkowe wynoszące 3 lata, 9 miesięcy i 6 dni,
- współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego, to jest 69,69%,

średnie dalsze trwanie życia wynoszące 209 miesięcy.

(dowód: decyzja z dnia 23 października 2017 roku, k. 6 -7 akt kapitałowych)

Decyzją z dnia 31 października 2017 roku organ rentowy przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury od dnia 1 października 2017 roku, to jest od dnia wejścia w życie ustawy. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 1 232,77 zł brutto. Do wyliczenia kwoty emerytury organ rentowy przyjął następujące wartości:

- kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji, to jest 62372,61 zł,
- kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego, to jest 259 380,56 zł,
- średnie dalsze trwanie życia wynoszące 261 miesięcy.

Łącznie kwota emerytury z FUS oraz okresowej emerytury kapitałowej wyniosła 1345,30 zł brutto.

(dowód: decyzja z dnia 31 października 2017 roku, k. 19 akt emerytalnych)

Po doliczeniu do stażu pracy wnioskodawczyni spornych okresów, wysokość kapitału początkowego wyniosła 72 038,12 zł.

(dowód: pismo procesowe organu rentowego z dnia 19 października 2018 roku, k. 22 akt sprawy)

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 173 ust. 1 dla ubezpieczonych urodzonych po dniu grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy, opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Przy ustalaniu kapitału początkowego, zgodnie z treścią art. 174 ust.2 ustawy przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, których mowa w art. 6 i okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7, w wymiarze większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl art. 6 ust. 2 pkt. 13 powołanej ustawy, za okresy składkowe uważa się przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego wykonywanej na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu takiej umowy, za okres objęty obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie w których występowało zwolnienie od opłacania składki.

Zgodnie z treścią art. 174 ust.1 kapitał początkowy ustala się na zasadach, określonych w art.53 niniejszej ustawy dotyczących określania wysokości emerytur.

Szczegółowe zasady postępowania w sprawach o świadczenia emerytalno- rentowe określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (Dz.U. z 1983r., Nr 10, poz. 49), które w § 20 przewiduje, iż środkiem dowodowym stwierdzającym podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników jest zaświadczenie zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (tj. na druku Rp-7) albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

O ubezpieczeniu społecznym osób świadczących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej traktowały w spornym okresie przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 1975r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. z 1983r. Nr 31, poz. 146), a także przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie wykonywania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz.U. Nr 46, poz. 250 ze zm.) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 1982r.(Dz.U. Nr 13, poz. 102) z dnia 8 grudnia 1983r. (Dz.U. Nr 68, poz. 305 i 306) zmieniające to rozporządzenie. Przepis art. 1 ust. 1 powołanej wyżej ustawy stanowił, że obowiązkowe ubezpieczenie społeczne określone ustawą obejmuje osoby wykonujące stale i płatnie pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej. Zgodnie z art. 1 ust 2 powołanej ustawy umową agencyjna była umowa, na podstawie której osoba ją zawierająca wykonywała określone czynności w imieniu jednostki gospodarki uspołecznionej lub na rzecz tej jednostki. Nadto, w

art. 1 ust. 3 ustawodawca doprecyzował pojęcie pracy stale, wskazując, że pracę uważa się za wykonywaną stale, jeżeli trwała, co najmniej sześć miesięcy.

Z kolei w art. 25 ust. 1 ustawy określono sposób uiszczania na ubezpieczenie społeczne w omawianych przypadkach, który przewidywał miesięczną składkę na ubezpieczenie opłacaną w odpowiednich częściach jednostka gospodarki uspołecznionej, która zawarła umowę i ubezpieczony. Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy składkę na ubezpieczenie należało opłacać miesięcznie, za każdy miesiąc, w którym istniało ubezpieczenie. Uiszczone tytułem składek kwoty podlegały zwrotowi (a okresu podlegania ubezpieczeniu nie wliczało się do okresu ubezpieczenia wymaganego do uzyskania świadczeń na podstawie ustawy) jedynie w wypadku, gdy po upływie roku kalendarzowego okazało się, że w ciągu tego roku przeciętny miesięczny dochód z wykonywania umowy nie osiągnął połowy najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej. W razie rozwiązania lub wygaśnięcia umowy przed upływem roku kalendarzowego przeciętny miesięczny dochód należało ustalać za okres do rozwiązania lub wygaśnięcia umowy (art. 27 ust. 1 i 3 ustawy).

W będącej przedmiotem osądu sprawie spór ostatecznie sprowadzał się do zaliczenia skarżącej przy ustalaniu kapitału początkowego okresów zatrudnienia od dnia 13 września 1986 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku, od dnia 1 kwietnia 1987 roku do dnia 31 października 1987 roku i od dnia 1 kwietnia 1988 roku do dnia 31 października 1988 roku, kiedy to ubezpieczona była zatrudniona w Spółdzielni (...) w R. na stanowisku ajenta. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zaskarżoną decyzją odmówił bowiem wnioskodawczyni zaliczenia do wysokości kapitału ww. okresów, wskazując że z przedłożonej dokumentacji nie wynika, czy wnioskodawczyni uzyskiwała wówczas miesięczny dochód wynoszący co najmniej połowę miesięcznego najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było więc to, czy w okresach spornych ubezpieczona uzyskiwała wynagrodzenie wynoszące co najmniej połowę minimalnego wynagrodzenia. ZUS podnosił bowiem, że stosownie do art. 28 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 roku, jeżeli po upływie roku kalendarzowego okaże się, że w ciągu tego roku przeciętny miesięczny dochód z wykonywania umowy nie osiągnął połowy najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej, to składki opłacana za ten rok podlegają zwrotowi, a tego roku nie wlicza się do okresu ubezpieczenia wymaganego do uzyskania świadczeń na podstawie ustawy.

Wskazać jednak w tym miejscu należy, że organ rentowy nie dostarczył żadnego materiału dowodowego, na podstawie którego można by uznać, że w spornych okresach wnioskodawczyni uzyskiwała wynagrodzenie niższe niż połowa miesięcznego najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej. Sąd dał natomiast wiarę zeznaniom ubezpieczonej, która w sposób spontaniczny, przekonujący i wiarygodny wywodziła, że pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy co najmniej 8 godzin dziennie, w godzinach od 8:00 do 20:00 i uzyskiwała z tego tytułu wynagrodzenie w kwocie zryczałtowanej, przekraczające kwotę obowiązującego minimalnego wynagrodzenia. Powyższe potwierdza również okoliczność, że wnioskodawczyni opłacała składki na ubezpieczenia społeczne. Ponadto z całą mocą zaznaczyć należy, że organ rentowy nie zwrócił uwagi na brzmienie przepisu § 3a powoływanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 roku, zgodnie z którym, jeżeli czas pracy określony w umowie odpowiada co najmniej pełnemu wymiarowi czasu pracy obowiązującego pracowników jednostki gospodarki uspołecznionej, która zawarła umowę, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie ustalona stosownie do § 2 i § 3 ust. 1 nie może być niższa od kwoty najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej.

W obliczu powyższego, skoro wnioskodawczyni była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy i została objęta obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, to podstawa wymiaru składek nie mogła być niższa od kwoty najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej. Z zasad doświadczenia życiowego wynika, że z różnych przyczyn dokumentacja płacowa z odległego okresu czasu może nie zostać zachowana, co jednak nie może pozbawiać ubezpieczonego prawa do dochodzenia swoich uprawnień. Jednocześnie należy wskazać, że obowiązujące wówczas przepisy zobowiązywały ajenta do przekazywania składek na ubezpieczenie społeczne do Spółdzielni, która zobligowana była do przekazania tych kwot ubezpieczycielowi. Dlatego też w niniejszej sprawie należy rozróżnić osobę zobowiązaną (E. K.) i płatnika składek (Spółdzielnię). To właśnie na Spółdzielni ciążył obowiązek przekazania składek ubezpieczycielowi i skarżąca nie może teraz ponosić negatywnych konsekwencji niesprostania temu obowiązkowi.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni prawo do ustalenia kapitału początkowego z zaliczeniem okresów od dnia 13 września 1986 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku, od dnia 1 kwietnia 1987 roku do dnia 31 października 1987 roku i od dnia 1 kwietnia 1988 roku do dnia 31 października 1988 roku, tak aby wysokość kapitału początkowego wyniosła 72 038,12 zł, zgodnie z wyliczeniami organu rentowego zawartymi w piśmie procesowym z dnia 19 października 2018 roku.